

**«Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ»
КЕАҚ Ғылыми кеңес
отырысында
11.06.2024 ж. №11 хаттамамен
БЕКІТІЛДІ**

**D005 «Дене шынықтыру мұғалімдерін даярлау»
білім беру бағдарламалары тобына
докторантураға түсушілерге арналған
емтихан бағдарламасы**

I. Жалпы ережелер

1. Бағдарлама «Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімнің білім беру бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарына оқуға қабылдаудың үлгілік қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 600 бұйрығына (бұдан әрі – үлгілік қағидалар) сәйкес жасалды.

2. Докторантураға түсу емтиханы сұхбаттасудан, эссе жазудан және білім беру бағдарламалары тобының бейіні бойынша емтиханнан тұрады.

Блогы	Балы
1. Сұхбаттасу	30
2. Эссе	20
3. Білім беру бағдарламасы тобының бейіні бойынша емтихан	50
Барлығы/ өту ұпайы	100/75

3. Түсу емтиханының ұзақтығы – 3 сағат 10 минут, осы уақыт ішінде оқуға түсуші эссе жазады, электрондық емтихан билетіне жауап береді. Сұхбаттасу ЖОО қабылдау емтиханының алдында өткізіледі.

II. Түсу емтиханын өткізу тәртібі

1. D005 «Дене шынықтыру мұғалімдерін даярлау» білім беру бағдарламалары тобына докторантураға түсушілер пәндік саладағы ғылыми білімнің әртүрлі аспектілерін көрсететін проблемалық/тақырыптық эссе жазады. Эссе көлемі – 250 сөзден кем болмауы керек.

Эссе мақсаты – теориялық білімге, әлеуметтік және жеке тәжірибеге негізделген өз аргументациясын құрастыру қабілетінде көрініс табатын аналитикалық және шығармашылық қабілеттер деңгейін анықтау.

Эссе тақытыптары:

1. Тұлға дамуына спорттың әсері.
2. Спорттық ғылымдағы инновациялар.
3. Спорт және әлеуметтік интеграция.
4. Спорттағы жоғары жетістіктердің психологиясы.

5. Денсаулық және дене шынықтыру.
6. Этика және спорт.
7. Тұрақты даму және спорт.
8. Кәсіби спорттағы допинг мәселелері.
9. Білім беру жүйесіндегі дене шынықтырудың рөлі
10. Спортта гендерлік теңдік

2. Электрондық емтихан билеті 3 сұрақтан тұрады.

Білім беру бағдарламасы тобының бейіні бойынша емтиханға дайындалуға арналған тақырыптар:

Пән: «ЖОО-дағы дене шынықтырудың ғылыми-тәжірибелік негіздері»

- 1 Дене тәрбиесі мен спорт бүкіладамзаттық мәдениеттің құрамдас бөлігі. Жоғарғы оқу орнындағы дене тәрбиесі мен спорт, пәннің мақсаты мен міндеттері.
- 2 Дене тәрбиесі мен спорттың негізгі компоненттері. Студенттерді дене тәрбиесіне баулу бойынша дәрістер ұйымдастырудың түрлері.
- 3 Адам ағзасы біртұтас өз бетімен дамитын және өзін-өзі реттейтін биологиялық жүйе.
- 4 Ағзаның функциональдық жүйелері және оларды бағытталған дене жаттығуларының ықпалы арқылы жетілдіру.
- 5 Салауатты өмір салты. СӨС қамтамасыз етудегі дене тәрбиесі мен спорт.
- 6 Салауатты өмір салтының негізгі компоненттері. Қазіргі заман адамының денсаулығының қатерлері және оның алдын алу
- 7 Дене тәрбиесі жүйесіндегі жалпы дене және спорт дайындықтары. Сыныптық және сыныптан тыс дәріс түрлері. ДТЖС бойынша дәрістер ұйымдастыру.
- 8 Дене сапасын дамыту мен қимыл қозғалысқа үйретудің негізгі құралдары мен әдістері. Жиілік пен ықпал ету сипаты бойынша дене жуктемелерінің бағыттылығы.
- 9 Дене тәрбиесі мен спорт түрлері бойынша дәрістер ұйымдастыру жүйесіндегі педагогикалық бақылау.
- 10 Педагогикалық бақылаудың түрлері мен әдістері. Дене, техникалық дайындылықты тестілеу.
- 11 Жоғарғы оқу орынында дене тәрбиесі мен спортты медициналық қамсыздандыру. Адам ағзасының дене және функциональдық жағдайына бақалау жасаудың медицина-биологиялық әдістері.
- 12 Дәрігерлік бақылау. Дәрігерлік-педагогикалық бақылау жүргізу. Өзіндік бақылаудың күнделігі. Өзіндік бақылаудың объективті және субъективті көрсеткіштері.

Пән: «Спортшылардың және дене шынықтырумен шұғылданушылардың функционалды дайындығын басқарудың физиологиялық негіздері»

- 1 Қозғалыс дағдылардың физиологиялық тетіктері және қалыптасу заңдылықтары. Функционалдық жүйе және П.К. Анохинның талдауындағы жүйелік көз қарас.
- 2 Спортшының функционалдық дайындығы кешенді ұғым ретінде көз қарас.
- 3 Қозғалыс сапалардың физиологиялық негіздері. Қозғалыс дағдылар қалыптасуындағы жүйке жүйесінің маңызы. Бұлшық еттің әрекетіне бейімделу.
- 4 Әртүрлі түрлі бұлшық ет әрекеттеріндегі ағзада түзілетін өзгерістер. Функционалдық жүйенің қызметтік күйін бағалау.
- 5 Қан айналу, тыныс алу, бұлшық ет, жүйке жүйелеріндегі өзгерістер. Дене дамуының көрсеткіштері мен спорттық нәтижелер.
- 6 Жоғары дәрежелі спортшының ағзасының қызметтік күйінің көрсеткіштері. Спорттағы жоғары белестерге жетуде жұмыс істеу қабілеттіліктің маңызы.
- 7 Машықтану үдерісінің физиологиялық негіздері. Ағзаның физиологиялық қорлары туралы түсінік.
- 8 Ағзаның физиологиялық қорларын жұмылдыруында дене шынықтыру және спортта пайдаланылатын құралдар мен әдістер. Қызметтік дайындықтың бағалау тәсілдері.
- 9 Бейайналымдық спорт түрлеріндегі функционалдық дайындығындағы ерекшеліктер. Қызметтік дайындықтың бағалауында құрал-аспаптық тәсілдерін пайдалану.
- 1 Жүзушілердің функционалдық дайындығындағы ерекшеліктер. Жоғары дәрежелі спортшының ағзасындағы физиологиялық ерекшеліктер
- 1 Спорттық ойындардың функционалдық дайындығындағы ерекшеліктер.
- 1 Айналымдық спорт түрлеріндегі спортшылардың функционалдық дайындығының сипаты.
- 1 Жекпе-жектегі функционалдық дайындығындағы ерекшеліктер. Спорттық ойыншылармен жүзушілердің функционалдық дайындықтарының сипаты.
- 1 Айналымдық (циклдық) спорт түрлеріндегі функционалдық дайындығындағы ерекшеліктер. Техникалық-құрделі және жоғары-үйлесімдікті талап ететін спорт түрлеріндегі спортшылардың қызметтік дайындығының сипаты.

Пән: «Жоғары мектептегі дене шынықтыру технологиялары»

1. Дене шынықтыру курсының бағдарламалық құрылысы. Дене тәрбиесі курсының мазмұны. Студенттің дене тәрбиесінің функциялары. Бағдарламаның жалпы ережелері. Оқыту әдістері (технологиялары). Студенттердің әлеуметтік-жеке құзыреттіліктерін диагностикалау.

2. Оқу бөлімдерінде оқу-тәрбие процесін ұйымдастыру және мазмұны. Әр түрлі оқу бөлімдеріндегі жұмыс мазмұнын анықтаудағы негізгі принциптер. "Дене шынықтыру" оқу пәнінің мазмұны.

3. ЖОО-да дене шынықтыру мен спортты медициналық қамтамасыз ету. Дененің физикалық жағдайын бақылау негіздері. Дәрігерлік бақылау дене шынықтыру және спортпен шұғылдануға рұқсат беру шарты ретінде, оның мазмұны мен жиілігі.

4. Кәсіби және қолданбалы дене шынықтыру тұжырымдамасы мен мәні, оның мақсаты мен міндеттері. Әр түрлі қызмет салаларындағы мамандардың дене дайындығына қойылатын талаптар және олардың өзгеру тенденциялары. Қолданбалы дағдыларды, дағдыларды, физикалық және арнайы қасиеттерді кешенді қалыптастыру және тәрбиелеу. Кәсіптік-қолданбалы дене дайындығы (КҚДД) негізгі ұғымдар мен терминдер.

5. Дене шынықтыру және спорт әлеуметтік құбылыс ретінде. Дене шынықтыру әлеуметтік құбылыс ретінде. "Дене шынықтыру"терминінің пайда болуы.

6. Дене шынықтыру – сауықтыру және спорттық жұмысты ұйымдастыру нысандары. Дене шынықтыру-спорт клубтары. Денсаулық, жалпы және арнайы дене шынықтыру топтары. Спорт секциялары

7. Дене шынықтырудың құрылымдық сипаттамасы: түрлері мен сорттары. спорт. Дене шынықтырудың жалпы мәдени және ерекше функциялары. Дене шынықтыру-спорт ұйымының есептілігін, есепке алу құжаттамасының түрлері мен нысандарын ұйымдастыру

8. Оқу-жаттығу процесі мен спорттық жарыстарды ұйымдастыру және жоспарлау. Жоспарлау. Спорттық жарыстар. Жарыс түрлері. Жарыс туралы ереже.

III. Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

Негізгі:

1. Ахметов С. М. Инновационные процессы в системе профессионального образования. М, ТиП ФК. 2004.

2. Құлназаров А.Қ., Қошаев М.Н. Дене тәрбиесі және спортты дамытуға ақпараттық технологиялар мен компьютерлік жаңартуды енгізу. Алматы, 2011.

3. Полат Е.С. Современные педагогические и информационные технологии в системе образования : учеб. пособие для студ. вузов / Полат Е.С. ; Бухаркина М.Ю. - 2-е изд., . - М : Академия, 2008. - 368 с.

4. Типовая учебная программа «Физическая культура»(для всех специальностей и направлений высших учебных заведений). Алматы, 2010

5. Еланцев А.Б., Тулеуханов С.Т., Маутенбаев А.А., Мадиева Г.Б. Физиологические основы физического воспитания и видов спорта: учебное пособие. – Алматы: Қазақ университеті, 2011. – 127 с.

6. Дубровский В.М. Спортивная физиология. – М.: Изд-во ВЛАДОС-ПРЕСС, 2005.

7. Солодков В.М., Сологуб Е.Б. Физиология человека. Общая. Спортивная. Возрастная: учебник для высших учебных заведений физической культуры. – М.: Терра-Спорт, Олимпий Пресс, 2001. Железняк Ю.Д. Основы

научно-методической деятельности в физической культуре и спорте. М.: Академия, 2005.-272с.

8. Селуянов В.Н., Шестаков М.П. Научно-методическая деятельность. М.: ФиК, 2005. -288с.

9. Теория и методика физического воспитания в 2 томах. Том 2.: Учебник для студентов высших учебных заведений физического воспитания и спорта / Под.ред. Т.Ю. Круцевич. – К.: Олимпийская литература, 2003 г. – 390 с.

10. Холодов Ж.К., Кузнецов В.С. Теория и методика физического воспитания и спорта: Учебное пособие для студентов высших учебных заведений. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Издательский центр «Академия», 2001.-480с.

11. Мадиева Г.Б. Организация и методика учебного процесса, физкультурно-оздоровительной и спортивной работы в вузе. Учебное пособие. Алматы, "Қазақ университеті", 2013. - 84 с

12. Мадиева Г.Б. Физическая культура в высших учебных заведениях. Монография. Алматы, "Қазақ университеті", 2018. - 128 с.

13. Каудыров Т.Е. Право интеллектуальной собственности в Республике Казахстан, Алматы: Жеті жарғы, 1999 – 68с.

14. Торосян В.Г. История и философия науки: учебник для вузов. — М., 2012.

15. Юшков А.В. Основы планирования научных исследований.Қазақ университеті, 2004.

Қосымша:

1. Қазақстан Республикасының 27 шілде 2007 жылғы № 319-III «Білім беру туралы» Заңы.

2. Қазақстан Республикасының 2 желтоқсан 1999 жылғы № 490 «Дене тәрбиесі мен спорт туралы» Заңы.

3. ҚР Білім және Ғылым Министрінің 2 қыркүйек 2008 жылғы № 498 «Қазақстан Республикасындағы дене тәрбиесі мен спортты дамытудың 2007-2011 жылдарға арналған Мемлекеттік бағдарламасын жүзеге асыру туралы» бұйрығы.

4. Қазақстан Республикасы тұрғындарының дене дайындығының Президенттік тесттары туралы Ереже (ҚР Үкіметінің 12 маусым 2002 жылғы №637 шешімімен бекітілген).

5. Костюченко В.Ф., Кульназаров А.К. Профессионализм в сфере физической культуры. – Алматы, Казстатинформ, 2004. – 143с

6. Организационно-методические основы преподавания физической культуры. В 2-х томах. Т.1. М.: Академия, 2008. – 256 с.

7. Физическая культура студента: учеб. для студ. вузов/ ред. В. И. Ильинична. - Москва: Гардарика, 2000. - 448 с

8. Костюченко В.Ф., Кульназаров А.К. Профессионализм в сфере физической культуры. – Алматы, Казстатинформ, 2004. – 143с.

9. Патентный закон Республики Казахстан.–Алматы: Данекер, 2001 – 31 с.

10. Философия и методология науки. Для аспирантов и магистрантов /
Под ред. К.Х. Рахматуллина и др. - Алматы, 1999